

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра біології, екології та методик їх навчання

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор спеціалізовано-педагогічної роботи

М. Боднар

» серпень 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА ТА КУЛЬТУРА

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

освітньо-професійна програма Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

Кременець – 2024 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Екологічна освіта та культура» для студентів, які навчаються за спеціальністю 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини). Кременець: 2024. 15 с.

Розробник програми:

Дух О. І., доцент кафедри біології, екології та методик їх навчання, кандидат біологічних наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри біології, екології та методик їх навчання

Протокол № 1 від „1 ” серпня 2024 року

Завідувач кафедри

О.Кратко

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Вибіркова	
	Спеціальність 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)		
Модулів – 3		Курс 4-й	
Загальна кількість годин – 90 год.	Освітньо-професійна програма підготовки Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)	Семестр 1-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год. самостійної роботи студента – 3 год.	Освітній рівень Перший (бакалаврський)	16 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		56 год.	80 год.
		Вид контролю	
		залік	залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 37,8% / 62,2%

для заочної форми навчання – 11% / 89%

1. Вступ

Анотація дисципліни. Екологічні проблеми зі встановлення взаємозв'язків суспільства та природи висувають невідкладні завдання – це виховання молодого покоління, здатного гармонійно співіснувати з природою, раціонально використовувати і відтворювати її багатства, психологічно готовою оберігати природу. Переорієнтація екологічної освіти та виховання дає можливість здійснювати випереджувальну підготовку людини до переходу на стратегію сталого розвитку. Вивчення екологічної освіти та культури є дозволить майбутньому фахівцю реалізовувати цілі сталого розвитку та ефективно здійснювати екологоосвітню діяльність.

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів з літературою, нормативними документами, методичними рекомендаціями до розробок уроків.

Ключові слова: екологічна культура, екологічна свідомість, сталий розвиток, освіта для сталого розвитку, цілі сталого розвитку.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс «Екологічна освіта та культура» ґрунтується на сучасних наукових дослідженнях у галузі екологічної освіти та є складовою частиною вибіркових дисциплін циклу загальної підготовки. Його вивчення передбачає екологічний розвиток особистості, що забезпечує високий рівень екологічних знань та екологічної свідомості. Професійна підготовка майбутніх спеціалістів в галузі освіта/педагогіка має бути спрямованою на:

- неперервність процесу екологічної освіти;
- формування екологічної культури (знання, уміння, екологічне мислення і свідомість);
- формування умінь здійснювати комплексний підхід до організації еколого-освітньої діяльності;
- мотивацію саморозвитку та постійного фахового зростання.

Метою вивчення дисципліни є:

1. Розглянути основні питання екологічної освіти та освіти для сталого розвитку, основних факторів формування екологічної культури, що дозволить гармонізувати змінити свідомість людини та гармонізувати взаємовідносини між суспільством та природою.

2. Підготувати фахівців, які здатні здійснювати екологоосвітню діяльність.

Основними **завданнями**, які будуть вирішені у процесі викладання дисципліни є теоретична та практична підготовка фахівця з наступних питань:

знання про систему організації екологічної освіти в Україні,

освітні аспекти сталого розвитку та особливості інноваційної педагогічної моделі освіти для сталого розвитку в Україні;

екологічної культури як засобу самоорганізації системи «людина – біосфера»;

екологізації людської діяльності та екологічної культури етносу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен володіти такими компетентностями:

КК. Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми в галузі освіти, що передбачає проведення досліджень і здійснення інновацій та характеризується комплексністю і невизначеністю умов та вимог

I. Загальні

ЗК1. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК2. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК10. Здатність працювати в команді, використовуючи навички міжособистісної взаємодії.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

II. Фахові

ФК1. Здатність усвідомлювати соціальне значення педагогічної професії та дотримуватися принципів професійної етики вчителя біології та основ здоров'я.

ФК2. Здатність проектувати і провадити освітній процес із врахуванням сучасного розвитку суспільства та особистісної характеристики учня.

ФК5. Здатність проявляти креативність у розробці навчально-методичних матеріалів та здійсненні педагогічних досліджень.

ФК9. Здатність використовувати сучасні методи біологічних та педагогічних досліджень, інтерпретувати та використовувати їх результати в освітньому процесі.

ФК11. Здатність діагностувати і оцінювати рівень розвитку, досягнення й освітні потреби учнів.

ФК14. Здатність трансформувати і впроваджувати прогресивний педагогічний досвід у власній професійній діяльності.

ФК15. Здатність ефективно комунікувати, формувати сприятливий соціально-психологічний клімат у спільноті педагогічного колективу і класу, формувати команду, мотивувати інших до досягнення поставлених цілей.

ФК16. Здатність формувати в учнів ціннісне ставлення до збереження здоров'я та навколишнього середовища як основи сталого розвитку

Результат навчання

РН2. Вміти використовувати різноманітні ресурси для пошуку потрібної інформації, критично аналізувати й опрацьовувати інформацію з метою використання її у сфері професійної діяльності із дотриманням принципів академічної доброчесності.

РН8. Знати сучасну систему організації природи, закономірності будови, функціонування природних систем різного рівня з використанням сучасних методів біології, пояснювати їх роль для забезпечення сталого розвитку та раціонального природокористування.

РН12. Володіти методологією досліджень у біології та педагогіці, умінням аналітично опрацьовувати, оформляти та презентувати результати досліджень із дотриманням норм академічної доброчесності.

РН13. Уміти організовувати освітній процес, адаптуючи його до рівня підготовки учнів; застосовувати відповідні методи та технології навчання з урахуванням особистісних характеристик школярів.

РН18. Уміти організувати роботу у позашкільних закладах учнівської молоді, літніх дитячих оздоровчих таборах.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Екологічна освіта

1. Система організації екологічної освіти в Україні. Мета і завдання екологічної освіти. Система неперервної екологічної освіти. Основні принципи системи неперервної екологічної освіти. Організація неперервної екологічної освіти. Державне управління екологічною освітою

2. Освітні аспекти сталого розвитку. Суть концепції сталого розвитку. Економічний підхід до концепції. Соціальний аспект сталого розвитку. Екологічний аспект сталого розвитку. Освіта для сталого розвитку – історія питання. Основні засади освіти для сталого розвитку

3. Методика організації навчання екології. Методика проведення лекції. Методика проведення семінарських занять. Методика проведення практичних занять. Методика проведення лабораторних занять.

4. Інноваційна педагогічна модель освіти для сталого розвитку в Україні. Емплауермент – педагогіка мотивації і натхнення до дії. Курси освіти для сталого розвитку в предметосистемі «Уроки сталого розвитку». Інструментарій інноваційної педагогічної моделі предмета «Уроки для сталого розвитку». Організація учнівських досліджень – аудитів. Організація проектної діяльності учнів у курсі. Портфоліо як засіб фіксації досягнень учнів. Робота з батьками. Особливості діяльності вчителя – викладача курсів ОСР Організація та проведення конкурсів та виставок на природоохоронну тематику. Кейс-метод. Організація та створення мікрозаказників. Навчально-рольова гра.

5. Екскурсія як метод навчання і форма організації занять. Класифікація екскурсій. Підготовка екскурсії. Проведення екскурсії. Використання в навчальному процесі матеріалів екскурсії. Методика організації екологічної стежки. Методика підготовки і проведення виставок

Змістовий модуль 2. Екологічна культура

1. Елементи екологічної культури. Екологізація суспільної свідомості. Екологічна етика і гуманізм. Екологічна культура як діяльність. Екологічна самосвідомість

2. Екологізація людської діяльності Визначальні риси екологізації. Екологізація пізнання. Екологізація сільського господарства. Екологізація медицини. Екологізація виробництва. Екологізація життєдіяльності. Екологізація духовно-практичної діяльності. Екологічний імператив

3. Розвиток екологічної грамотності молоді на засадах філософії «Zero Waste».

Освітній потенціал філософії «Zero Waste». Проекти, які сприяють екологізації освітнього простору. Екологічні дати для популяризації філософії «Zero Waste». Ідеї «Zero Waste» заходів для закладів освіти. «ЕКОХАБ KREMENETS» як засіб впровадження екологічного стилю життя.

4. Екологічна культура як засіб самоорганізації системи «людина – біосфера». Динаміка світоглядних підстав екологічної культури. Адаптивні виміри життєдіяльності людини.. Природокористування як процесуальне втілення екологічної культури. Привласнює природокористування. Продукуюче природокористування. Інноваційне природокористування. Ноосферне (інформаційно-конструктивістське) природокористування.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Екологічна освіта												
1. Система організації екологічної освіти в Україні	8	2		2		4	8	1				
2. Освітні аспекти сталого розвитку	8	2		2		4	8			1		
3. Методика організації навчання екології	8	2		2		4	8	1				
4. Загальні уявлення про інноваційні технології. Інноваційна педагогічна модель освіти для сталого розвитку в Україні	8			2		6	8	1				
5. Експерсія як метод навчання і форма організації занять	8	2		2		4	8	1		1		
Змістовий модуль 2. Екологічна культура												
6. Елементи екологічної культури.	8	2		2		4	8	1				
7. Екологізація людської діяльності	8	2		2		4	8			1		
8. Розвиток екологічної грамотності молоді на засадах філософії «Zero Waste».	8	2		2		4	8	1		1		
9. Екологічна культура як засіб самоорганізації системи «людина – біосфера»	8	2		2		4	8	1				
Усього годин	72	16		18		38	72	6		4	62	
Модуль 2												
ІНДЗ	18					18					18	
Усього годин	90	16		18	18	38	90	6		4	18	

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Організація системи неперервної екологічної освіти	2
2.	Впровадження цілей сталого розвитку в освітній процес	2/1*
3.	Польові дослідження та практична екологічна освіта	2
4.	Інноваційні технології в екологічній освіті	2
5.	Використання екологічних ігор у неформальній освіті	2
6.	Методика проведення екскурсій	2/1*
7.	Формування кліматичної грамотності молоді	2
8.	Розвиток екологічної грамотності молоді на засадах філософії «Zero Waste»	2/1*
9.	Громадські екологічні організації в забезпеченні освіти сталого розвитку	2/1*
Разом		18/4*

Примітка. 1* - заочна форма навчання.

6. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання (56 год.):

1. Підготовка до аудиторних (практичних) занять: 0,5 год. на 1 год. аудиторних (практичних) занять ($0,5 \times 18 = 9$ год.)
2. Виконання індивідуального завдання: 18 год.
3. Підготовка до підсумкового тестування: 3 год. на 1 єврокредит ($3 \times 3 = 9$ год.).
4. Опрацювання окремих питань програми, які не викладаються на лекціях: 2,2 год. на частину теми ($2,2 \times 9 = 20$ год.).

Розподіл годин самостійної роботи студентів заочної форми навчання (80 год.):

1. Підготовка до аудиторних (практичних) занять: 0,5 год. на 1 год. аудиторних (практичних) занять ($0,5 \times 4 = 2$ год.)
2. Виконання індивідуального завдання: 18 год.
3. Підготовка до підсумкового тестування: 3 год. на 1 єврокредит ($3 \times 3 = 9$ год.).
4. Опрацювання окремих питань програми, які не викладаються на лекціях: 5,6 год. на частину теми $5,6 \times 9 = 51$ год.).

№ з/п	Назва змістового модуля та теми	Кількість годин
1.	Система організації екологічної освіти в Україні.	2,2/5,6*
	<i>Державне управління екологічною освітою</i>	
2.	Освітні аспекти сталого розвитку	2,2/5,6*
	<i>Основні засади освіти для сталого розвитку</i>	
3.	Методика організації навчання екології	2,2/5,6*
	<i>Методика проведення лабораторних занять</i>	
4.	Інноваційна педагогічна модель освіти для сталого розвитку в Україні.	2,2/5,6*
	<i>Робота з батьками. Особливості діяльності вчителя – викладача курсів ОСР Організація та проведення конкурсів та виставок на природоохоронну тематику. Кейс-метод. Організація та створення мікрозаказників. Навчально-рольова гра.</i>	
5.	Екскурсія як метод навчання і форма організації занять	2,2/5,6*
	<i>Методика організації екологічної стежки. Методика підготовки і проведення виставок</i>	
6.	Елементи екологічної культури	2,2/5,6*
	<i>Екологічна самосвідомість</i>	
7.	Екологізація людської діяльності	2,2/5,6*
	<i>Екологізація духовно-практичної діяльності. Екологічний імператив</i>	
8.	Розвиток екологічної грамотності молоді на засадах філософії «Zero Waste».	2,2/5,6*
	<i>Впровадження принципів Zero Waste у шкільні уроки</i>	
9.	Екологічна культура як засіб самоорганізації системи "людина - біосфера"	2,2/5,6*
	<i>Продукуюче природокористування. Інноваційне природокористування. Ноосферне (інформаційно-конструктивістське) природокористування</i>	
	Разом	20/51*

Примітка. 5,6* - заочна форма навчання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти під час самостійної роботи та практичних заняттях

1-2 бали – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання для виконання за зразком; користується додатковими джерелами.

3 бали – знання студента є достатньо ґрунтовними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки та залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент виявляє вміння рецензувати відповіді інших та опрацьовувати матеріал самостійно.

4 бали – студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної учбової діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

5 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити й розв'язувати проблеми, самостійно здобувати та використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

7. Індивідуальні завдання Тематика ІНДЗ

1. Особливості неформальної екологічної освіти України
2. Екологічні громадські організації Кременеччини
3. Екологоосвітня діяльність національних природних парків
4. Екологоосвітня діяльність ботанічних садів
5. Особливості екологічної освіти дошкільників
6. Особливості екологічного виховання в закладах освіти
7. Екологізація освітнього простору ЗНЗ
8. Екологізація культурно-освітнього простору
9. Екологічні задачі як засіб розвитку екологічного мислення
10. Екологічні екскурсії як засіб неформальної екологічної освіти
11. Історичний розвиток екологічної культури та освіти
12. Українська народна культура як засіб формування екологічної культури
13. Застосування методу проектів у формуванні екологічної культури та компетентності

Вимоги щодо виконання ІНДЗ

Навчально-дослідна робота повинна складатися зі змісту, вступу, основної частини, висновків, списку використаної літератури.

У вступі слід:

- а) обґрунтувати актуальність теми;
- б) показати ступінь розробленості даної теми, здійснити аналіз сучасного стану дослідження проблеми;
- в) поставити завдання дослідження.

В основній частині потрібно висвітлити основний матеріал теми навчальної роботи, викласти факти, ідеї, результати досліджень в логічній послідовності, обґрунтувати власну позицію, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначити шляхи вирішення досліджуваної проблеми, розглянути тенденції подальшого розвитку даного питання. Практичну частину (за наявності) необхідно представити у вигляді результатів власних досліджень, із статистичною обробкою даних.

У висновках потрібно представити результати дослідження, підвести його підсумки.

Список використаної літератури подавати згідно вимог.

В тексті реферату слід посилалися на список літератури, вказуючи при цьому в квадратних дужках номер джерела у списку використаної літератури і сторінки, які використанні для написання роботи за таким зразком: [1, С. 25-32].

Обсяг реферату 6-8 сторінок, друкований (формат А-4; інтервал 1,5; розмір шрифту – 14).

Роботу потрібно виконати на окремих аркушах, які необхідно скріпити. На титульному аркуші слід вказати прізвище, ім'я та по-батькові студента, курс, групу, спеціальність. Текст роботи повинен бути чітким, розбірливим, з пронумерованими сторінками. Робота може бути виконана у формі презентаційної доповіді.

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	5 балів
2.	Складання плану дослідження	4 бали
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	11 балів
4.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	6 балів
5.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	4 бали
Разом		30 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	23-30	Відмінно
Достатній	15-22	Добре
Середній	8-14	Задовільно
Низький	0-7	Незадовільно

„Відмінно” відповідає **23-30** балам, ставиться: при виконанні ІНДЗ у повному обсязі, теоретична та практична (за наявністю) частини не мають помилок; відповіді на запитання вичерпні й аргументовані; оформлення відповідає вимогам, робота виконана вчасно.

„Добре” відповідає **15-22** балам, ставиться якщо: ІНДЗ виконано в повному обсязі і не має помилок, які потребують її переробки; відповіді на запитання даються по суті, але не в деталях.

„Задовільно” відповідає **8-14** балам, ставиться, якщо ІНДЗ виконано не в повному обсязі;

мають місце помилки; оформлення не відповідає вимогам; відповіді на запитання даються не в повному обсязі.

„Незадовільно” відповідає **0-7** балам, виставляється якщо: ІНДЗ виконано не в повному обсязі; мають місце суттєві помилки, які тягнуть за собою переробку; оформлення не відповідає вимогам; на запитання студент дає неправильні відповіді.

8. Методи навчання

Лекція, розповідь, пояснення, бесіда, інструктаж, ілюстрування, демонстрування, самонавчання, практична робота, ігрове навчання, екскурсії, лекція-візуалізація.

9. Методи контролю

Усне індивідуальне опитування, виконання практичних робіт, оцінка за індивідуальне завдання, залік.

5. Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль 1 (40 балів)								Модуль 2	Модуль 3	Сума 100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	ІНДЗ	Тестування	
5	5	5	5	5	5	5	5	30	30	

Результати, отримані студентом у рамках неформальної освіти, можуть бути зараховані як частина освітнього процесу та прийняті до уваги під час оцінювання відповідних тем або модулів навчальної дисципліни, що дає змогу врахувати набуті знання та навички.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За 100-бальною шкалою	За національною шкалою
A	90-100	Відмінно
B	82-89	Добре
C	75-81	Добре
D	67-74	Задовільно
E	60-66	Задовільно
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Критерії оцінювання за національною шкалою

Оцінка А «5» («відмінно») (90–100): студент виявляє міцні, глибокі та системні знання навчально-програмованого матеріалу; відповідь студента повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу; демонструє вміння самостійно знаходити та користуватися джерелами інформації, критично оцінювати окремі нові факти, явища, ідеї, встановлювати причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки, робити аргументовані висновки; користується широким арсеналом засобів доказів власної думки, вирішує складні проблемні завдання; виявляє варіативність мислення і раціональність у виборі способів розв'язання практичних завдань; творчо застосовує професійні вміння і навички; вміє пов'язати теорію з практикою; володіє культурою викладу інформації, мова студента грамотна.

Оцінка В «4» («добре») (82–89): студент виявляє міцні, повні, ґрунтовні знання навчально-програмованого матеріалу; демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати та систематизувати інформацію, встановлювати зв'язок з

обраною професією та робити висновки; використовує загальновідомі докази у власній аргументації; вільно застосовує матеріал у стандартних ситуаціях; відповідь студента в цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована, однак при відповіді та виконанні практичних завдань допускає несуттєві помилки; рівень мовленнєвої культури відповідає загальноприйнятим нормам.

Оцінка С «4» («добре») (75–81): студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте його знання недостатньо глибокі та осмислені; відповідь на рівні загальних уявлень про предмет; демонструє деяке порушення логічності й послідовності викладу матеріалу; виявляє вміння частково аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити певні, але неконкретні й неточні висновки; не вміє пов'язати теоретичні положення з практикою; має фрагментарні навички в роботі з джерелами інформації; виявляє невисоку культуру викладу знань.

Оцінка Д «3» («задовільно») (67–74): студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; виявляє елементарні знання фактичного матеріалу; викладає матеріал уривчастими реченнями, при відповіді допускає суттєві помилки, які не здатен виправити після коректування запитань; недостатньо володіє розумовими операціями; відсутні уміння і навички у роботі з джерелами інформації; не вміє логічно мислити та викласти свою думку.

Оцінка Е «3» («задовільно») (60–66): має мінімально достатні знання з дисципліни, зі значними помилками; у загальному недостатньо орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не досить впевнено, з суттєвими помилками застосовує знання в практичних ситуаціях.

Оцінка FХ «2» («незадовільно») (35-59) (з можливістю повторного складання): студент не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє навичок застосування знань у практичних ситуаціях; демонструє; не виявляє творчі уміння застосування знань, навичок у навчально-дослідній та практичній діяльності.

Оцінка F «2» («незадовільно») (0–34) (з обов'язковим повторним курсом): не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє навичок.

12. Рекомендована література

Базова

1. Дубовий В. І., Дубовий О. В. Екологічна культура: навчальний посібник. Херсон: Грінв Д.С., 2016. 256 с
2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
4. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>
5. Концепція екологічної освіти України. К., 2001. 36 с.
6. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посіб. авт. уклад.: О.Пометун, Л.Пироженко. – К.: А.П.Н.; 2002, 136 с.
7. Грицай Н. Б. Методика проведення біологічних екскурсій у природу. Х. : Вид. група «Основа», 2011. 110 с.
8. Підготовка вчителів до викладання питань сталого розвитку. Навчально-методичні матеріали для викладачів вищих педагогічних навчальних закладів та системи

- післядипломної педагогічної освіти: Посібник / О.І.Пометун та ін. За ред. О.І.Пометун. – К. : Педагогічна думка, 2015. 120 с.
9. Койнова І. Б. Нові підходи до екологічної освіти в Україні // Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна серія «Екологія», вип. 16, 2017. С. 150–154
 10. Філіпчук Г. Екологічна освіченість і культура в контексті сталого розвитку//Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. 2011. Вип. 3(1). С. 92-101

Додаткова література

1. Пруцакова О.Л, Санковська І.М. Тренінг «Дій за озон» в Україні. Методичний посібник для вчителів, присвячений вивченню питань захисту озонового шару в освітньому процесі. К., 2019. 56 с.
2. Акопян В.Г., Здобутки і проблеми реалізації «Концепції екологічної освіти України. Нова парадигма. К., 2010.Вип.98, С.25 – 34.
3. Анацька Н. В. Екологічна освіта: знання і життєво-ціннісні орієнтації сучасної людини : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.10 Інт вищ. освіти НАПН України. Київ, 2016. 20 с.
https://ihed.org.ua/wpcontent/uploads/2019/01/Anatska_30.06.2016_avtoref.pdf
4. Дух О.І. Реалізація неформальної екологічної освіти молоді в діяльності громадських організацій. Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія : Педагогіка. Кременець : ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2018. Вип. 10.
5. Дух О.І. Роль громадських організацій у формуванні екологоорієнтованої діяльності молоді. Подільські читання. Епоха природничих досліджень Поділля: історія, теорія, практика Збірник наукових праць за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції, м. Кам'янець-Подільський, 9–11 жовтня, 2018 р., К-ПНУ ім. Івана Огієнка, 2018.
6. Дух О.І. Співпраця природоохоронних, освітніх та громадських організацій у формуванні екологічної свідомості жителів міста Кременець. Актуальні проблеми збереження біологічного різноманіття та перспективи розвитку природо-заповідного фонду. Матеріали науково-практичного семінару, присвяченого святкуванню Дня науки (Кременець, 17 травня 2019 року). Кременець, 2019.
7. Дух О.І. Екологізація культурно-освітнього простору Кременеччини. Неформальна освіта: кращі практики і проекти. ЖДУ ім. І. Франка, 2019.
8. Дух О. І., Галаган О. К., Цицюра Н. І. Впровадження концепції «Zero Waste» в освітніх закладах. Implementation of the Zero Waste concept in educational institutions. Збірник матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф. «Інновації у вищій школі: проблеми та перспективи в освіті і науці». Кременець : ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2021. Вип. 5. С. 24-26.
9. Дух О. І., Цицюра Н. І., Бондар О.Б. Професійний розвиток педагогів на засадах філософії «Zero Waste» у системі підвищення кваліфікації. Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки / за заг. ред. В. Є. Бенери. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», Вип. 16, 2023. С. 28-39.
10. Цицюра Н., Бондар О., Дух О. Заказники Кременецького району, їх роль у формуванні довкілля та світогляду людини. Актуальні проблеми гуманітарної освіти: зб. наук. праць. Випуск 20 / за заг. ред. А. М. Ломаковича, М. С. Курача. Кременець : ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2023. С. 109-118.
11. Екологічна освіта для сталого розвитку у запитаннях та відповідях : (наук.-метод. посіб. для вчителів) / за ред. О. І. Бондаря ; М-во екології та природ. ресурсів України, Держ. екол. акад. післядиплом. освіти та упр. Херсон : Вид. Грінь Д. С., 2015. – 228 с.
<https://dea.edu.ua/img/source/24122015.pdf>.

12. Іванчук С. А. Емпайермент як ефективний інструмент виховання основ культури споживання // Наук. скарбниця освіти Донеччини. 2017. № 2. С. 38–41.
13. Коренева І. М. Освіта для сталого розвитку: реалії України / Інна Миколаївна Коренева // Вісн. Глухів. нац. пед. ун-ту ім. Олександра Довженка. Педагогічні науки: 2018. Вип. 1. С. 17–25.
14. Матеюк О. П. Еколого-педагогічний тренінг як засіб формування екологічної культури студентів-екологів // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Сер. : Педагогічні та психологічні науки. 2014. № 3. С. 153-165.

Електронні ресурси

<http://www.esd.org.ua/> - Освіта для сталого розвитку в дії Міжнародний освітній проект для шкільної молоді та дорослих

https://drive.google.com/file/d/0Bw234je_MV-NSmNIUERKVMxWOW8/view – Граючи змінимо світ: посібник екологічних ігор з тематики зміни клімату

<http://www.greenpack.in.ua/> – Навчально-методичний комплекс «Зелений пакет»

<http://esd.org.ua/sites/esd.org.ua/files/programs/comix.pdf> Сущенко І., Пометун О. Малюємо комікси щодо сталого розвитку. Навчально-методичний посібник. 55 с.